

*В. М. Шаповал,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства,
Національний гірничий університет*

ФОНДИ МІСЦЕВИХ ГРОМАД — СУЧАСНИЙ МЕХАНІЗМ ПАРТНЕРСТВА ВЛАДИ, БІЗНЕСУ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА

У статті досліджені особливості функціонування фондів місцевих громад у сучасному суспільстві; виявлені проблеми та перешкоди, що стоять на шляху становлення та розвитку ФМГ в Україні. Доведено, що, розвиваючи місцеву філантропію, активізуючи місцеве населення і мобілізуючи ресурси громади, налагоджуючи соціальне партнерство, ФМГ виступають одним з механізмів об'єднання місцевої влади, бізнесу та ініціативних груп, допомагаючи таким чином, реалізувати принципи демократії.

The features of Community Foundations function in modern society are researched; problems and obstacles which are in the way of establishment and development of Community Foundations in Ukraine are lighted. It is proved that Community Foundations develop local philanthropy, activate local population, raise community recourses and establish social partnership; Community Foundations is one of the mechanisms for local authorities, business and pressure group cooperation; Community Foundations help to implement democratic principles.

Ключові слова: третій сектор, партнерство, фонди місцевих громад, механізм взаємодії, досвід, проблеми.

ВСТУП

Сьогодні в усьому світі поширюється думка і визнання того, що ні один із секторів сучасного суспільства — держава, бізнес чи громадські організації — не здатний самостійно розв'язати всі існуючі проблеми, які, на жаль, є в кожному суспільстві. Всі погоджуються з тим, що необхідна співпраця між зазначеними секторами. Особливе місце у цій співпраці належить фондам місцевих громад (ФМГ), які, як показує практика, є сучасним механізмом партнерства влади, бізнесу та громадянського співтовариства.

Варто зазначити, що проблеми діяльності фондів місцевих громад дуже часто лишаються поза увагою науковців. Частіше за все досліджується функціонування третього сектора в цілому або ж благодійна діяльність без акцентування уваги, за допомогою яких інструментів вона здійснюється. Серед праць, присвячених дослідженню ФМГ, варто виділити, насамперед, видання міжнародних донорських організацій, які, між іншим, допомагають розвитку фондів громад у багатьох країнах, де відбувається їх становлення і розвиток.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даної статті є дослідження особливостей функціонування фондів місцевих громад; виявлення проблем становлення та розвитку ФМГ в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасне демократичне суспільство складається з трьох секторів [7].

До першого сектора належать всі ті організації, які безпосередньо, хоча й на різних рівнях, реалізують державні або інші загальносуспільні владні функції. З огляду на це даний сектор можна вважати державним.

До другого сектора відносяться всі організації, які орієнтуються на економічно ефективно, тобто вигідне використання грошового капіталу. При цьому капітал не обов'язково повинен належати організації. Він може бути і державним. Але у будь-якому випадку він повинен приносити організації, яка належить до другого сектора, прибуток. Цей сектор прийнято називати комерційним, прибутковим.

До третього сектора відносяться організації, які створені задля задоволення потреб соціальних груп і окремих громадян за винятком потреб у збільшенні безпосереднього грошового доходу членів даної організації або її власників. Саме тому цей сектор прийнято називати неприбутковим, некомерційним. Але мова у даному випадку йде не про те, що організації третього сектора не створюють прибутку. Приналежність до третього сектора накладає заборону на використання прибутку як безпосереднього джерела збільшення грошових доходів членів організації або її власників.

Як показують результати дослідження, між цими секторами не існує чітких меж. Зокрема, держава має свої інтереси як у комерційному, так і у некомерційному секторах. Так, наприклад, через некомерційний сектор держава значною мірою переслідує національні інтереси. Державний сектор зацікавлений у розвитку другого, тобто комерційного сектора як джерела засобів для свого існування, які надходять через податки та інші обов'язкові платежі, та у вигляді сукупності робочих місць для населення. Комерційний сектор проникає в сектор державних організацій. Крім того, прибуткові організації зацікавлені в існуванні неприбуткових організацій. Це зумовлено рядом причин, зокрема заохочувальною дією законів на відратування частини прибутків у неприбутковий сектор (у протилежному випадку кошти для підтримки значної частини населення і діяльності деяких загальнонаціональних галузей довелося б перерозподіляти через податкову систему і централізовані дотації), зацікавленістю рекламою, в пом'якшенні й поліпшенні загальної атмосфери суспільства. Некомерційний сектор отримує кошти від державного сектора та від організації прибуткового сектора, які успішно функціонують. До того ж організації некомерційного сектора створюють і мають підприємства у комерційному секторі. Усе це свідчить про те, що ринкові умови охоплюють всі три сектори і є загальними для них.

Фундаментальною характеристикою третього (неприбуткового, некомерційного) сектора є виключна добровільність формування й існування. Так, наприклад, у розвинених країнах третій сектор забезпечує баланс сил між соціальними групами, оскільки добровільні організації користуються значним політичним впливом. У країнах з транзитивною економікою третій сектор, його філантропія та добровільність відіграють (принаймні, можуть відігравати) особливо важливу роль в умовах обмежених державних ресурсів. Разом з тим, організації неприбуткового сектора не можуть замінити державу в розв'язанні соціальних проблем. Своєю діяльністю вони можуть лише доповнювати і розширювати державні соціальні програми і заходи. Це є другою фундаментальною характеристикою третього (неприбуткового, некомерційного) сектора [6].

Сьогодні некомерційний або третій сектор є важливою інституційною складовою держави. А його призначення полягає у:

- створенні й підтримці громадянського співтовариства;
- доцільному й ефективному наданні послуг суспільству;
- формуванні соціально відповідальних бізнес-структур і соціально орієнтованих підприємств;
- просуванні й поширенні соціальних імперативів;
- регенерації депресивних регіонів, поліпшенні стану тих верств населення, які знаходяться у складному

становищі.

На жаль, до сьогодні не прийнято єдиної термінології у назві організацій, що представляють третій сектор. Громадські організації (ГО), організації третього сектора, організації громадянського співтовариства (ОГС), недержавні організації (НДО), неурядові організації (НУО), неприбуткові організації (НПО), некомерційні організації (НКО), благодійні фонди, організації соціальної економіки — усі ці назви можна вважати синонімами локальних, національних або міжнародних об'єднань людей, діяльність яких здійснюється за ініціативи громадян, а не в результаті санкції або наказу уряду, та метою яких не є отримання прибутку.

Як підтверджують результати дослідження, некомерційні організації мають глибоке коріння в релігійних віруваннях, демократичних принципах громадянської активності, плюралістичних підходах до вирішення проблем, а також у традиціях автономного існування людини від держави. Саме тому сучасний світ усе частіше звертає увагу на ці установи — вони почали грати центральну роль не лише у соціальних, але й у політичних, економічних та екологічних обговореннях. Сьогодні організації третього сектора вражають різноманітністю програм та підходами до їх реалізації.

Найбільш успішною формою діяльності некомерційних організацій у світі вважають модель діяльності фондів місцевих громад (ФМГ) (Community Foundation). Ідея таких фондів полягає в тому, щоб на певній території для населення працювала благодійна структура, яка користується довірою та має ефективний механізм вирішення нагальних проблем. Особливостями такої форми благодійних організацій є територіальна обмеженість діяльності й орієнтація на певну громаду та її потреби. Під громадою частіше за все розуміють особливе середовище, до якого належать люди, або територію, яка включає всі вікові, етнічні, релігійні та соціальні групи населення.

Відповідно до Звіту про стан фондів місцевих громад у різних країнах світу [8] зазначені фонди мають ряд характерних рис, які значною мірою універсальні. Зокрема, фонди місцевих громад — це некомерційні, неурядові організації, які надають гранти і:

- прагнуть поліпшити якість життя всіх людей, що проживають на відповідній території;
- незалежні від впливу інших організацій, донорів, влади;
- надають гранти іншим некомерційним організаціям і групам для розв'язання різних проблем місцевих співтовариств;
- прагнуть стати постійним джерелом ресурсів для громади і з цієї метою створюють постійний (недоторканий) капітал, який складається з пожертв різних донорів (місцевих жителів, компаній, влади, інших фондів і некомерційних організацій);
- надають послуги донорам задля досягнення ними своїх філантропічних цілей;
- беруть участь у житті місцевих громад в якості каталізаторів, організаторів, учасників і посередників з метою розв'язання проблем і розробки рішень з важливих для співтовариства питань;
- мають відкриті й прозорі політику і процедури, що стосуються всіх аспектів діяльності;
- підзвітні місцевій громаді: регулярно інформують населення про свої завдання, діяльність і фінансовий стан;

— керуються відповідною радою, склад якої відображає склад місцевої громади.

Необхідно підкреслити, що практично ні в одного конкретного ФМГ неможливо знайти всі ці характеристики одночасно. У кожній країні, у кожному фонді у різний час можуть переважати ті чи інші риси. А до настання фази зрілості фонд взагалі може не мати всіх цих характеристик. Тому можна стверджувати, що зазначені характеристики, скоріше за все, описують потенціал ФМГ, ніж їх реальний стан.

Крім того, ФМГ мають ряд переваг, які відрізняють їх від інших некомерційних організацій. Зокрема, ФМГ дозволяють приватному донору вносити прийнятні внески у зручний для нього час чи за узгодженим з фондом графіком. Це означає, що ФМГ фінансує проекти незалежно від наявності коштів у конкретних донорів і може досягати певних довгострокових цілей розвитку громади. До того ж розмір внеску і фінансовий стан окремого донора не є критичним для фонду в цілому чи його проектів, оскільки ФМГ акумулює інвестиції з різних джерел і в зручних для донорів формах. Тобто кожен член громади за власним бажанням і наявними можливостями може надати внесок як у грошовій формі, так і у формі власного часу чи експертних порад.

Гнучка організаційна система роботи забезпечує цим фондам довготривале існування. Як правило, такі фонди не реалізують самостійних проектів, а лише обирають громадську чи благодійну організацію, яка, власне, й бере на себе всю роботу — реалізацію проектів, спрямованих на благо громади, в якій діє фонд. Тому в міжнародній практиці ФМГ діють фактично як фінансові установи, які надають ресурси, а не конкретні послуги.

Варто зазначити, що ідея об'єднання ресурсів громади для вирішення місцевих соціальних проблем не нова. Ще у середньовічній Європі існували різноманітні форми благодійних організацій, які залучали кошти на розвиток конкретних територій, міст і поселень. Але посправжньому ідея місцевої філантропії набула стійкої інституційної форми у Новому Світі.

Так, перші фонди громад з'явилися у США на початку ХХ століття (1914 рік), сьогодні в цій країні діє понад 700 фондів із сумарною вартістю активів понад 30 мільярдів доларів. Кожні півроку фонди громад США збирають приблизно 1 мільярд доларів [1].

В Європі піонерами, які в 70-х роках ХХ століття перейняли та адаптували концепцію фондів місцевих громад, стали британці. Зараз тут працює 65 ФМГ. Деякі з них мають понад 25 років історії. Їхні фонди розрізняються обсягами — від фонду, що охоплює всю Північну Ірландію, до зовсім невеличких організацій у містах із населенням не більше 20 тисяч мешканців. Капітал одного з перших фондів Великобританії, створеного у 1979 році Добровільного трасту Північної Ірландії (Voluntary Trust of Northern Ireland), становить 17 мільйонів фунтів стерлінгів. Другим найбільшим вважається благодійний фонд Тайн та Вейр (Tyne and Wear Community Foundation) з активом теж у 17 мільйонів фунтів [1].

В інших країнах Європи бурхливий розвиток цієї моделі почався в середині 90-х років ХХ століття. Це було

Таблиця 1. Перші фонди, зареєстровані в Європі

Країна	Назва фонду	Рік заснування
Великобританія	Фонд місцевої громади м. Дакорума	1976
Північна Ірландія	Фонд місцевої громади Північної Ірландії	1979
Словаччина	Фонд «Здорове місто» (м. Банска Бистриця)	1994
Португалія	Фонд розвитку місцевої громади м. Альверка	1995
Німеччина	Фонд місцевої громади м. Гютерслох	1996
Чехія	Фонд місцевої громади м. Усті-над-Лабем	1997
Польща	Фонд місцевої громади м. Сніжна Гора	1998
Росія	Громадський фонд м. Тольятті	1998
Італія	Фонд місцевої громади Провінції Лекко	1999
Ірландія	Фонд місцевого співтовариства Ірландії	2000

Примітка: складено автором на підставі [3].

пов'язано, перш за все, з падінням комунізму та розвитком комунікацій (табл. 1).

Так, наприклад, у Німеччині перший фонд громади створено у місті Гютерслох в 1996 році (Stadt Stiftung Gutersloh). Фонд засновано завдяки ініціативі місцевого мешканця, котрий, дізнавшись про американський досвід, зміг зібрати навколо себе ініціативних людей. Взагалі, з 1996 року в Німеччині з'явилося уже біля 80 таких організацій. Активну підтримку становленню й розвитку німецького інституту ФМГ надали інші благодійні організації, в тому числі й такі відомі приватні фонди, як фонд Бертельсмана (Bertelsmann Stiftung), фонд Кьорбера (Korber Stiftung) та ін. [1].

У країнах Центральної та Східної Європи теж відомі успішні приклади створення фондів громад. Першим серед таких став словацький Міський благодійний фонд "Здорове місто" в Банска Бистриці, створений у середині 90-х років ХХ століття. Цей фонд цікавий тим, що стартовий капітал йому надав муніципалітет, втім довіру громади сформувала не реклама власне фонду, а реальні історії успіху набувачів грантів, вдало поширені місцевими ЗМІ. У результаті цього за 10 років фінансові ресурси фонду з первісних 30 тис. зросли до 700 тис. доларів. Завдяки активній підтримці Інституту "Відкрите суспільство" у Словаччині засновано ще 4 фонди [1].

Перший ФМГ у Чехії було зареєстровано 1997 року в м. Усті-над-Лабем, а у вересні 2006 року засновано Асоціацію фондів громад Чехії (AKN). На сьогодні ФМГ Чехії діють на 12% території країни, надаючи послуги 17% населення. За станом на 2007 рік, фонди зібрали понад 2,8 млн євро і реалізували 166 грантів на суму 180 тис. євро [4].

У Польщі перший ФМГ було організовано наприкінці 1998 року в місті Сніжна Гора (Snow Mountain Community Fund), у кінці 2000 року їх в країні налічувалося 13, а сьогодні — більше 20 [5]. Фонди місцевих громад розвиваються в Польщі уже більше десяти років і за цей час змогли зайняти свою нішу: стали професійними організаціями й агентами соціальних змін і перетворень у багатьох містах і регіонах країни.

Серед причин активного поширення фондів цієї моделі можна також назвати розвиток міжнародного співробітництва у сфері благодійництва, зміну впливу місцевих органів самоврядування на місцеву громаду, збільшення соціальних та економічних проблем і неможливість вирішення їх традиційними засобами, а також посилення третього сектора.

Дослідження показують, що в країнах з менш стимулюючим податковим законодавством, з меншою кількістю забезпечених людей та обтяжливим соціалістичним мину-

лим умови й можливості для здійснення філантропічної діяльності значно відрізняються від умов США, Канади, Великобританії. Також іншими є й завдання, які вирішують благодійні організації. Але фонди місцевих громад довели, що при збереженні всіх основних характеристик і принципів концепції вони можуть вбудовуватися в місцевий контекст будь-яких співтовариств, успішно адаптуватися до існуючих благодійних традицій, видів доступних ресурсів і потреб громад, набувати унікальної форми, яка відповідає конкретній країні або території. Зокрема, на відміну від США, де переважаюча кількість пожертв у ФМГ надходить у вигляді заповітів від приватних осіб — людей багатих або із середнім статком, — у європейських країнах основними донорами є місцевий бізнес, національні корпорації та держава. А винахідливість, з якою фонди місцевих громад адаптуються у різних соціально-економічних умовах, є основною рушійною силою їх поширення в усьому світі. З появою все більшої кількості ФМГ у різних країнах більш очевидним стає той факт, що будь-яка країна, регіон або співтовариство можуть знайти спосіб перейти на модель фонду і зробити її своєю.

В Україні перший ФМГ засновано 1995 року, на сьогодні їх кількість складає десяту частину всіх благодійних організацій в країні, причому більшість (понад 90%) організовано фізичними особами.

Варто зазначити, що на початку свого розвитку ФМГ в Україні мали різні стратегічні завдання: розвиток груп самоорганізації населення та впровадження соціального замовлення (м. Миколаїв); активізація мешканців громад шляхом розвитку місцевих ініціатив (м. Дніпропетровськ); підтримка малозахищених верств населення (м. Рівне); розвиток місцевої філантропії (м. Донецьк). Але власні набуток та ознайомлення із зарубіжним досвідом ФМГ дали змогу діяти саме в тому змістовому полі, яке відрізняє фонди місцевих громад від інших некомерційних організацій — скажімо, збір благодійних коштів і розподіл їх для вирішення місцевих проблем за участі громадськості.

Пріоритетними сферами діяльності українських ФМГ є наступні: соціальний захист; підтримка громадських організацій; розвиток громади; культура; дозвілля. На жаль, проблеми освіти та охорони здоров'я не знаходять належної уваги в діяльності ФМГ. Тобто діяльність фондів місцевих громад в Україні зосереджена переважно на вирішенні проблем соціального захисту населення та розвитку відповідних територій.

До того ж українські ФМГ реалізують власні соціальні проекти. Це можна вважати національною особливістю фондів місцевих громад в Україні, оскільки у світовій практиці вони, як правило, виконують роль посередника у процесі збору та ефективного розподілу й використання коштів.

Серед яскравих прикладів діяльності ФМГ доцільно навести досвід роботи Донецького міського фонду "Добро́та", який уже більше десяти років впроваджує у практику всі найновіші механізми роботи таких фондів, охоплюючи розвиток соціального підприємництва, соціального франчайзингу, технології соціального маркетингу та венчурної філантропії. Одним із напрямів роботи є розвиток цивілізованих форм філантропії в Донецькій громаді під гаслом "Благодійником може бути кожний!" — від залучення пересічних громадян до надання послуг з управління соціальними проектами для бізнес-компаній.

Іншим прикладом реалізації власних програм є діяльність Фондації імені князів-благодійників Острозьких

(м. Рівне). Варто зазначити, що діяльність Фондації розповсюджується на кілька сусідніх областей, а основними напрямками роботи є підтримка малозабезпечених та соціально незахищених верств населення, розвиток філантропії, освітня діяльність для представників громадських організацій, соціальне партнерство (активна співпраця із представниками влади та підприємницькими структурами з питань впровадження моделей регіонального розвитку).

У Дніпропетровській області з 2002 року працює Дніпровська асоціація розвитку регіонів (ДАРР), яка вбачає свою місію у сприянні розвитку громад Дніпропетровщини. З цією метою було реалізовано проект "Три-секторне партнерство для впровадження ефективної політики розвитку місцевих громад". У діяльності асоціації також важливе місце належить створенню центрів підтримки громадської активності та створенню молодіжних центрів у сільських громадах. Із 2007 року ДАРР почала проводити конкурси проектів для громадських організацій області.

Громадська організація "Фонд розвитку міста Миколаєва" впроваджує принцип підтримки громадських ініціатив, самоорганізацію громадян міста для вирішення актуальних проблем. Для цього проводяться конкурси міні-грантів, відмінною ознакою яких є залучення додаткового фінансування з місцевої громади, а також волонтерська праця самих громадян. Новим напрямом роботи організації стало спрямування зусиль на проведення кампаній громадянської дії для захисту прав та інтересів представників місцевих громад міста Миколаєва.

В Івано-Франківській області з 2002 року працює Благодійна громадська фундація імені короля Юрія, яка також активно впроваджує основні технології діяльності фондів місцевих громад — проводить конкурси проектів серед місцевих громадських організацій; організовує круглі столи, конференції та тренінги; проводить дослідження щодо загальних тенденцій розвитку філантропії.

Основними джерелами фінансування фондів є внески фізичних осіб та кошти комерційних організацій. Це є свідченням того, що фонди громад активно реалізують одне зі своїх головних завдань, яке полягає у розвитку культури благодійництва та місцевої філантропії, підвищенні соціальної відповідальності бізнесу задля покращення якості життя конкретної громади. Незважаючи на це, більшість українських ФМГ залучає лише до 50 тис. грн. благодійних надходжень за рік. Якщо взяти до уваги той факт, що близько 95% фондів громад розташовані у великих містах та в обласних центрах, ці суми не є значними.

Причинами недостатнього надходження коштів до ФМГ є помірні статки людей, пасивність населення та його недовіра до неурядових організацій; недооцінка ролі громадської благодійності у вирішенні соціальних проблем; брак традицій участі членів громади у вирішенні проблем місцевого рівня; слабе культивування в засобах масової інформації важливості та прикладів суспільної благодійності.

До того ж, як підтверджують результати двох незалежних досліджень, проведених у 2008 році (соціологічне дослідження сучасного стану та перспектив розвитку благодійних інституцій України [1], а також дослідження думок та поглядів населення України щодо соціальних інвестицій бізнесу в українську громаду [2]), деякі ФМГ здійснюють свою діяльність без попереднього ґрунтового, всебічного вивчення потреб населення.

Дослідження вітчизняних ФМГ дозволяє зробити висновки про те, що, незважаючи на більш ніж десятирічний

період свого снування, вони знаходяться на етапі свого становлення. На жаль, на шляху їхнього розвитку стоїть багато труднощів та перешкод, серед яких варто виділити наступні:

- складна процедура реєстрації фонду місцевої громади;
- окремі суперечності у законодавстві, які гальмують розвиток діяльності фондів;
- пасивність громади;
- втрачені традиції усвідомленого "пожертвування" у громадах;
- досить часта зміна представників влади на місцях, що є одним із ризиків для стабільної роботи фондів;
- недостатні моральні та матеріальні способи стимулювання благодійництва у країні;
- упереджене ставлення фінансових контрольних органів до діяльності фондів;
- брак кваліфікованих співробітників та ін.

Тому для підвищення ефективності діяльності наявних фондів та для подальшого розвитку руху ФМГ в Україні необхідно, насамперед:

- удосконалити чинне законодавство, яке регулює діяльність зазначених фондів;
- впровадити в місцевих громадах заходи щодо визнання різних видів благодійної діяльності;
- популяризувати кращі здобутки діяльності українських ФМГ;
- здійснювати обмін досвідом між вітчизняними та зарубіжними ФМГ та ін.

ВИСНОВКИ

1. Співпраця секторів сучасного суспільства має взаємовигідний характер. Комерційному сектору вона приносить не лише поліпшення іміджу й формування лояльності споживачів, але й підвищення стабільності середовища для здійснення бізнесу. Некомерційному така взаємодія дає ресурси для виконання суспільної місії й організаційного розвитку. До того ж некомерційний сектор надає компаніям і окремим громадянам досить специфічну послугу — можливість задовольнити їх потреби творити добро, яка реалізується у вигляді благодійних проєктів і програм. Бізнесмени переймаються збільшенням доходів, примножують сукупний суспільний ресурс, а державний та некомерційний сектори — забезпечують його раціональний перерозподіл. Таким чином, взаємодія секторів не лише задовольняє потреби населення, але й сприяє створенню сприятливого ділового клімату, стабільності економічного розвитку й політичної системи, яка ґрунтується на принципах демократії, прозорості й відповідальності.

2. Сьогодні фонди місцевих громад (ФМГ) — одна з найбільш розвинутих форм філантропії у світі. Незважаючи на те, що фонди місцевих громад розрізняються за обсягами фінансування, географічними межами (наприклад, фонд, що охоплює всю Північну Ірландію, та фонди, що створюються в невеликих містах), структурою органів управління, наявністю недоторканого капіталу та іншими ознаками, спільними для них, залишаються ідеї та прагнення. Вони займають унікальне місце у ланцюгу "влада — бізнес — суспільство" на рівні окремого регіону, міста чи селища і відповідають на конкретний попит з боку співтовариства на професійний і кваліфікований сервіс з підтримки соціальних та інших суспільно корисних ініціатив. Чіткість завдань і прагматичність створюють для фондів місцевих громад переваги, які дозволя-

ють адаптуватися практично у будь-якому співтоваристві, незалежно від культурного й соціального середовища.

3. Звичайно, нереалістично вважати, що за допомогою ФМГ розв'язуються всі соціальні проблеми території. Разом з тим, варто очікувати, що ФМГ повною мірою й ефективно можуть реалізувати своє особливе положення, яке вони мають у суспільстві. Це пояснюється наступним. ФМГ мають унікальну для суспільного інституту можливість бути незалежними від ринкових механізмів або тиску влади, завдяки чому при вирішенні складних проблем можуть будувати довгострокові стратегії й акумулювати не лише фінансові, але і значні інтелектуальні й професійні ресурси для їх компетентної й некон'юнктурної практичної реалізації.

4. Для ефективної діяльності фонди місцевих громад повинні концентрувати свої зусилля на завданнях, які за своїм масштабом і характером відповідають наявним можливостям і ресурсам. Крім того, кожному ФМГ при визначенні пріоритетів і напрямів своєї діяльності варто брати до уваги й інші фонди, які діють на даній території, щоб виключити дублювання ефективно працюючих організацій та, наскільки це можливо, не лишити поза увагою та підтримкою ті соціальні проблеми, стан яких є найбільш загрозливим для даної громади. А це можуть бути найбільш складні та найменш привабливі проблеми. Зрештою, розвиваючи місцеву філантропію, активізуючи місцеве населення і мобілізуючи ресурси громади, налагоджуючи соціальне партнерство, фонди місцевих громад виступають одним з механізмів об'єднання місцевої влади, бізнесу та ініціативних груп, допомагаючи, таким чином, реалізувати принципи демократії.

Література:

1. Благодійні інституції України: сучасний стан та перспективи розвитку (за результатами соціологічного дослідження) / Автори: [О.В. Безпалько, Ю.М. Галустян, А.В. Гулевська-Черниш, Г.М. Лактіонова, Л.Б. Магдюк, Д.В. Непочатова, Л.М. Паливода, Г.О. Притиск]; за заг. ред. А.В. Гулевської-Черниш. — К.: Книга плюс, 2008. — 120 с.
  2. Думки та погляди населення України щодо соціальних інвестицій бізнесу в українську громаду [Електронний ресурс]: за даними Всеукраїнської конференції "Фонди громад в Україні: стан та перспективи розвитку" 14 березня 2008 року / підготувала Л. Паливода. — Режим доступу: <http://www.ufb.org.ua/library/321.html>.
  3. Фонды местных сообществ: эффективная благотворительность. Опыт развития фондов местных сообществ в России. — М., 2005. — 136 с.
  4. А.К.Н. — obcanske sdruzeni [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.akncr.cz.
  5. Corporate Foundations in Poland. Report on the Survey. — Donors Forum in Poland. — Warszawa, 2008.
  6. Hodgkinson Virginia A., Russy D. Sumariwalla. The Nonprofit Sector and the New Global Community: Issues and Challenges. In: McCartby Katbleen D., Virginia A. Hodgkinson, Russy D. Sumariwalla and Associates, 1992. — P. 485—508.
  7. Hopkins B.R. Starting and managing a nonprofit organization. A legal guide. — Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc, 2005. — 342 p.
  8. Sacks E.W. Community Foundation Global Status Report (WINGS-CF) / Retrieved November 21, 2005 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [from http://www.wingsweb.org/information/publications_community.cfm](http://www.wingsweb.org/information/publications_community.cfm).
- Стаття надійшла до редакції 01.03.2010 р.*